

Uitgelicht:

Het Hess/van den Haspel, Scholgens en Van der Weyden orgel van de Oude Kerk te Rotterdam-Charlois.

Onze stichting levert jaarlijks tientallen financiële bijdragen aan orgelprojecten.

Veel van de projecten behelzen totaalrestauraties maar er zijn ook steunvragen voor werkzaamheden tussen die tussen de categorie restauratie en regulier onderhoud vallen. De rijksoverheid is in haar monumentenbeleid meer en meer het accent gaan leggen op instandhouding door middel van kleinere ingrepen.

Soberheid en doelmatigheid zijn belangrijke criteria bij subsidieverlening. Dit heeft voordelen voor het monument. Iedere ingreep resulteert onontkoombaar in enig verlies van authenticiteit. Hoe langer je wacht met herstel, hoe groter het stempel dat de werkzaamheden op een monument zetten. Onderhoud in kleinere porties grijpt (doorgaans) minder in.

Het bestuur van de Stichting merkt al jaren dat het aantal aanvragen voor kleiner herstel in verhouding tot die voor grote restauraties groeit. We juichen dat toe.

Een goed voorbeeld van werkzaamheden van kleinere omvang zijn die aan het orgel van de Oude Kerk in Rotterdam-Charlois.

Hendrikus Hermanus Hess bouwde dit instrument in 1784. Het telde twintig registers verdeeld over twee manualen; het pedaal was aangehangen. Orgelmaker Reichner werkte aan het orgel in 1832. Enkele klassieke registers werden ingeruild voor modieuze kleurregisters.

In 1868 plaatsten Van den Haspel, Schölgens en Van der Weyden het instrument over naar een nieuw kerkgebouw. Het Bovenwerk kreeg een nieuwe windlade en nieuwe registers; het Hoofdwerk onderging wijziging. Standaart en Van der Kley brachten in respectievelijk rond 1910 en in 1929 veranderingen aan.

In 1953 restaureerde Leeftang het orgel en in 1983 volgde ten slotte reconstructie naar de toestand 1784 (HW) en 1868 (BW) door Van Vulpen en plaatsing van een nieuw vrij pedaal.

Na 40 jaar is het instrument aan groot onderhoud toe uitgevoerd door de firma Reil (Heerde). Behalve schoonmaak wordt een enkele sleepstuiting in orde gemaakt, de toontractuur voor het Pedaal krijgt nieuwe leermoeven en de corpora van enkele frontpijpen worden verstevigd voor een betere toonvorming. De inliggende tremulant (1983) wordt vervangen door een opvallende en de Sesquialter (HW) wordt gedeeld in bas en discant.

Tekst: C.T. (Cees) van der Poel, met dank aan de Protestantse Gemeente Rotterdam-Charlois.

Donatie 2021

Beste donateur,

Bij deze nieuwsbrief ontvangt u een aparte uitnodigingsbrief voor de donatie 2021. Uw donatie is van groot belang om bij te kunnen dragen aan de restauratie van prachtige orgels.

Het blijkt dat veel donateurs het fijn vinden een aparte uitnodigingsbrief te ontvangen. Deze kan dan ook gebruikt worden voor de eigen administratie en /of giftenaftrek voor de belasting.

De minimum donatie is € 25,00, meer mag natuurlijk altijd.

Vriendelijk verzoek om uw naam en postcode te vermelden op welke wijze u ook betaalt. Alvast hartelijk dank voor uw donatie!

Administratie SBNO, G. (Grietje) Roozeboom

Van de penningmeester

Verkort financieel overzicht 2020

<u>Baten</u>	
Donaties	€ 40.950
Legaten/Erfenis	€ 4.000
Excursies	€ 0.000
Totaal baten	€ 44.950
<u>Lasten</u>	
Mailing/verzendingkosten	€ 3.463
Publicaties/nieuwsbrieven	€ 2.419
Excursies	€ 0.000
Bestuurskosten	€ 209
Admie/bank/verzekering	€ 3.296
Totaal lasten	€ 9.287
Batig saldo	€ 35.663
Af: Verstrekte subsidies	€ 54.500
Vermogensmutatie	-/- € 18.837
Fonds op 1 januari 2020	€ 231.223
Fonds op 31 december 2020	€ 212.386

Zoals uit het overzicht blijkt heeft onze stichting in 2020 een voorschot ontvangen op een te verwachten erfenis in 2021.

Het bestuur is daarvoor bijzonder dankbaar omdat daarmee soms meerdere aanvragen kunnen worden gehonoreerd dan uit de jaarlijkse donaties mogelijk is. Ons beleid is er op gericht dat jaarlijks ten minste het zg. batig saldo kan worden toegezegd aan de aanvragers t.b.v. de instandhouding van ons historisch klinkend orgelbezit. Dat legaten of erfstellingen hierbij een belangrijke rol spelen moge duidelijk zijn.

In een notarieel testament kan onze stichting als legataris of (mede-)erfgenaam worden benoemd. Met een legaat kunt u een bedrag of percentage van de nalatenschap, nalaten aan onze stichting, eventueel voor één of meerdere specifieke orgels. Wat u nalaat aan onze stichting is vrij van erfbelasting. Tegelijk blijft de inzet en betrokkenheid van onze donateurs en, niet in het minst, ook de groei van het donateurenbestand onze aandacht vragen. Onze stichting heeft een culturele ANBI status wat betekend dat voor de giften aftrek deze met 25% mogen worden verhoogd. We willen al onze donateurs oproepen om in hun eigen omgeving een ambassadeur te zijn van de Stichting tot behoud van het Nederlandse orgel, en daarmee van onze historische orgels, om zo ons donateurenbestand te laten groeien met het doel om de orgels voor de komende geslachten te bewaren!

Prof. Dr. M. (Mario) van Overbeeke RA, penningmeester

Stichting tot behoud van het Nederlandse orgel

Nieuwsbrief voorjaar 2021

Postbus 105 8080 AC Elburg info@sbno.org www.sbno.org Telefoon: 06 - 87 61 49 84

Bankrekening: IBAN NL06 INGB 0003 0927 57

Voorzitter: Mr. M. (Matthé) Ackerman, Secretaris: J. (Johan) Stolk, Penningmeester: Prof. Dr. M. P. (Mario) van Overbeeke
Leden: C.T. (Cees) van der Poel en S. (Sander) van den Houten, Administratie: G. (Grietje) Roozeboom

Erevoorzitter: M. (Maarten) Seijbel

Van het bestuur

Mijmeringen

Vanuit mijn werkkamer kijk ik op besneeuwde bomen en weiden. De lucht is blauw, de sneeuw schittert in de zon en het is stil. Een moment om te mijmeren..... Er bestaan veel synoniemen voor dit werkwoord. Onder meer: nadenken, bespiegelen, reflecteren, zich bezinnen of fantaseren.

In deze tijd zult u het waarschijnlijk ook meer gewaar worden dat u soms aan het mijmeren bent.

We denken terug aan de tijd dat het coronavirus nog niet bestond. We beseffen nu nog sterker wat er toen allemaal wel mogelijk was. Wat een overvloed aan ruimte en vrijheid om ons leven in te richten. We konden gaan en staan waar we maar wilden. Niet alleen naar ons werk, maar ook naar activiteiten buitenshuis, die ons leven meer zin en kleur geven. Er bestond geen enkele beperking om elkaar te ontmoeten. Geen mondkapjes en geen verplichte afstand tot de ander.

Wat is het al geruime tijd geleden dat wij met onze donateurs persoonlijk contact konden hebben.

Ook als bestuursleden moesten we het doen met bellen en mailen.

Als bestuur planden wij het afgelopen jaar activiteiten voor u als donateurs. Maar keer op keer moest een activiteit worden afgeblazen, soms ook nadat deze al verzet was geweest naar een later tijdstip.

Maar het feit dat in deze lock-down veel (nog) niet mogelijk is, betekent echter niet dat ons leven daarom stil staat.

En dat geldt ook voor onze stichting. Nog zeer regelmatig komen er verzoeken binnen om een bijdrage te verlenen voor restauratie of groot onderhoud van fraaie orgels. Er is nog meer dan genoeg te doen en ook te beleven in orgelland. Misschien is de website u onbekend maar kijkt u maar eens op de site www.orgelnieuws.nl. en op onze site.

Als bestuur blijven wij ons bezinnen op en fantaseren over de toekomst, die ongetwijfeld weer ruimte gaat bieden. We hopen dat door middel van een efficiënte vaccinatie de kerken en concertzalen weer spoedig open gaan. Wat zal het fijn zijn als we elkaar daar weer kunnen treffen om van orgelspel te genieten.

Voor onze musici zal het geweldig zijn als zij hun spel weer kunnen laten horen aan een fysiek publiek met een luid applaus na afloop van het concert.

Inmiddels zijn wij dankbaar dat u onze stichting in deze -zeker ook voor u - lastige periode wilt blijven steunen met uw donaties en giften. Ook al zitten wij meer op afstand, we voelen en ervaren uw betrokkenheid bij het doel van onze stichting. In het bijzonder het behouden van ons fraaie orgel-erfgoed. We hoeven niet paranormaal begaafd te zijn om te bedenken dat overheidssubsidies, als gevolg van bezuinigingen door de coronacrisis, zullen afnemen. Laten we daarom hopen dat de Stichting tot Behoud van het Nederlandse Orgel haar waardevolle bijdragen kan blijven leveren.

Het ga u goed en blijf gezond.

Mr. M. (Matthé) Ackerman, voorzitter

Excursies

Nadat in 2020 alle activiteiten, zoals de voorjaarsexcursie en de najaarsexcursie naar Den Haag, moesten worden afgeblazen vanwege de corona-crisis, ziet het er op dit moment helaas nog niet zo veel beter uit waardoor we tot onze grote spijt de voorjaarsexcursie van 2021 opnieuw moeten uitstellen.

We gaan als bestuur maar geen voornemens roepen want de onzekerheid van deze tijd blijft nopen tot voorzichtigheid. Wel moet het ons van het hart dat het ons ontzettend zwaar valt dat we het contact met onze donateurs moeten missen. De voorjaarsexcursie was de laatste jaren druk bezocht en we hebben daar als bestuur, en naar onze overtuiging ook de deelnemers, ontzettend van genoten. Maar...

We willen toch iets doen en wel in de vorm van een online bezoek aan twee orgels die met onze/uw steun zijn hersteld. Dit betreft (onder voorbehoud) de orgels van Loppersum en Bellingwolde. De instrumenten zullen worden bespeeld door Sander van den Houten en Cees van der Poel, terwijl de laatstgenoemde ook op de orgels en de laatste werkzaamheden zelf zal ingaan en er beelden van binnen en buiten zullen worden getoond. De uitzending zal plaatsvinden op zaterdag 1 mei om 20.00 uur maar zal daarna ook nog beschikbaar zijn. De link is nog niet bekend maar zal op onze website in een zo vroeg mogelijk stadium bekend worden gemaakt, evenals het programma. Houd deze daarom goed in de gaten!

Twee orgels die, hoewel zeer fraai en belangrijk, wat minder in de schijnwerpers staan, maar die de aandacht dubbel en dwars waard zijn!

Tevens zal van de bespelingen een CD worden samengesteld die kan worden besteld via het emailadres of telefoonnummer. Zie ook hiervoor onze website.

Excursie naar Den Haag

Hopelijk is in november de situatie zodanig verbeterd dat we wel een diepte excursie naar het Bätz-orgel van de Ev. Lutherse Kerk in Den Haag kunnen organiseren, maar daar zal dan in de najaarsnieuwsbrief en op de website uitgebreid over worden bericht. We hebben nog steeds plannen voor een zeer speciaal programma!

De excursie naar het orgel van de Oude Kerk te Amsterdam in november 2019 was zo'n groot succes dat we graag hiervan een nieuwe traditie willen maken.

Gehonoreerde subsidie aanvragen in het najaar van 2020

Mantgum

Het orgel in de oude Hervormde Kerk te Mantgum werd in 1879 gemaakt door de Leeuwarder orgelmakers L. van Dam en zonen. Het orgel kreeg een voor deze orgelmakers gebruikelijk front en verving een kleiner van Dam orgel uit 1845 dat naar Harlingen werd verkocht.

Het orgel dat gaaf bewaard bleef is een van de fraaiste voorbeelden van het werk van het orgelmakershuis van Dam (3^e generatie) uit de laatste kwart van de negentiende eeuw. Echter is het orgel inmiddels dringend toe aan een technische restauratie waarbij tevens de mogelijkheid te baat wordt genomen om twee gereserveerde plaatsen van pijpwerk te voorzien, t.w. een Salicet 4 voet op het bovenwerk en een Bazuin 16 voet op het pedaal. Dit werk zal worden uitgevoerd door de orgelmakers Bakker en Timmenga onder advies van Theo Jellema en wordt door de Stichting ondersteund met een bedrag van € 2.000,00.

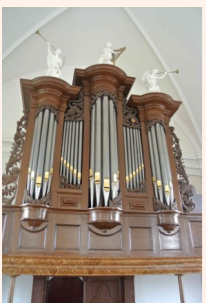
Harkstede

De kerk van het Groningse Harkstede en het Schnitger orgel zijn volstrekt uniek. Beide zijn van 1692 tot 1700 tot stand gekomen op initiatief van Henric Piccardt, die in een later bij de kerk getrokken werkruimte had en ook samen met zijn vrouw in de kerk (onder zijn werkruimte) ligt begraven.

Het kleine orgel met 7 stemmen werd door Arp Schnitger gemaakt en is van grote allure. Het front is gaaf bewaard evenals 5 van de 7 stemmen in hun oorspronkelijke intonatie. In 1907 heeft echter orgelmaker Mart Eertman tegen de oude Schnitger kas een nieuw orgel gebouwd waarin de oude stemmen werden opgenomen. Dit Eertman orgel is ook een rijksmonument en dient te worden behouden. Concreet wordt het Schnitger orgel volledig in de oude staat gereconstrueerd (compleet met kort octaaf en middentoonstemming) en zal het Eertman orgel na restauratie en mét het originele Schnitger pijpwerk, tegen de achterwand van de opnieuw in te richten bibliotheek komen te staan. Hiermee ontstaat een uniek Schnitger studie-centrum. Het werk zal worden uitgevoerd onder advies van Hans Fidom door de orgelmakers Edskes (Schnitger orgel behalve het pijpwerk), Reil (pijpwerk Schnitger orgel) en Bakker en Timmenga (restauratie en verplaatsing Eertman orgel). De Stichting heeft voor dit belangwekkende werk € 5.000,00 toegezegd.

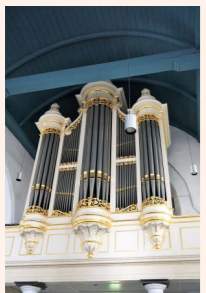
Vorchten

Het orgel in de Dorpskerk te Vorchten, een dorp in de gemeente Heerde, is in 1888 gemaakt door de orgelmaker Jan Proper en heeft 8 stemmen op één klavier met aangehangen pedaal. Het werd in 1965 gerestaureerd door Blank en later werden er nog werkzaamheden verricht door Reil. Inmiddels vertoond het instrument diverse gebreken die door de tijd zijn ontstaan, met name in de speelmechaniek, frontpijpen en houten pijpwerk.

Uitgebreid groot onderhoud c.q. een beperkte restauratie is nu zeer nodig en dat zal door de orgelmaker Reil worden uitgevoerd en door Herma Bron van de SBKG worden begeleid. De Stichting draagt hier € 1.000,00 aan bij.

Buren

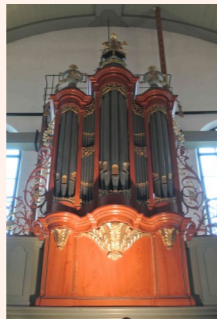

Het fraaie stadje Buren in de Betuwe bezit in de oude Hervormde kerk een orgel van de Utrechtse orgelmaker C.G.F. Witte (Fa. J. Bätz & co) uit 1852. Het orgel is het oudste nog bestaande Witte orgel dat na de dood van Jonathan Bätz tot stand kwam.

Het orgel was oorspronkelijk geplaatst op de afscheiding tussen schip en koor en werd in 1979 verplaatst naar de westzijde van het schip. In 1889 vind schoonmaak en herstel plaats door J.F. Witte, in 1954 werkt Sanders aan het orgel en in 1980 volgt ten tijde van de verplaatsing een restauratie door Blank.

Nu is groot onderhoud en herstel noodzakelijk (o.a. in verband met loodcorrosie) dat zal worden uitgevoerd door Flentrop. Aan de eigenaar van de kerk, de Stichting oude Gelderse Kerken, is hiervoor door de Stichting een bedrag van € 1.500,00 toegezegd.

Edam

In Edam staat aan de Voorhaven de (voormalige) Lutherse kerk. In dit charmante gebouw genaamd "de Swaen" werd in 1809 een orgel geplaatst door Gideon Thomas Bätz. Dit kleine orgel, in feite een één-klaviers dispositie, verdeeld over twee manualen, is uniek in het oeuvre van G.Th. Bätz. Met diverse bas/discant delingen is het een bijzonder geraffineerd concept, dat een rijk palet aan klankschakeringen biedt met een minimaal aantal stemmen (9).

Na werkzaamheden door Flentrop in 1943 is het vrijwel integraal bewaard gebleven instrument nu dringend aan een volledige restauratie toe. Deze zal het fraaie en zeer interessante orgel in oude luister herstellen. Deze restauratie zal worden uitgevoerd door de orgelmaker van Rossum onder advies van Henk Verhoef. Aan dit belangwekkende project zal door de Stichting voor € 4.000,00 worden bijgedragen.

Velp

In de Grote Kerk te Velp is oorspronkelijk een orgel van de Goudse orgelmaker H.H. Hess uit 1772. De kerk waar het in eerste instantie voor werd gebouwd was de R.K. schuilerkerk "Buiten de Wittevrouwenpoort" te Utrecht. In 1814 werd het orgel door A. Meere waarschijnlijk ongewijzigd geplaatst in de oude St. Janskerk te Velp. In 1841

werd in Velp deze kerk, op een andere plaats, vervangen door de huidige Grote Kerk, een Waterstaatskerk. Hierin werd het orgel geplaatst, eveneens door A. Meere. In 1894 volgt dan uitbreiding met een vrij pedaal in pedalaaltrens en een tweede manuaal door de orgelmaker Leichel te Arnhem.

In 1935 komt de grote ombouw naar pneumatiek en uitbreiding door Valckx en van Kouteren te Rotterdam. Nadat deze pneumatiek het begaf werd door Albert de Graaf te Leusden in 1990 onder advies van Klaas Bolt de oude Hess/Meere situatie gereconstrueerd, zij het met handhaving van een vrij pedaal. Voor een tweede manuaal (in de geest van Hess) waren toen geen middelen beschikbaar.

Nu is dit orgel aan groot onderhoud toe waarbij tevens een tweede manuaal zal worden toegevoegd. Dit zal worden uitgevoerd door de orgelmaker Elbertse onder advies van Aart Bergwerff. De Stichting gaat aan het groot onderhoud bijdragen met een bedrag van € 1.500,00.

Delft

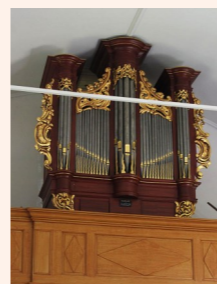

In Delft staat aan het Noordeinde de Evangelisch Lutherse Kerk waar voor de orgelmaker van Oeckelen in 1889 een nieuw orgel maakte. Het verving het oude orgel van Pieter Assendelft/Johannes Mitterreither uit 1765. Het van Oeckelen orgel werd in 1929 door Sanders gerestaureerd terwijl de windvoorziening in 1960 na waterschade door van Leeuwen werd vervangen. Verdere herstelwerkzaamheden werden in 1967 door Bakker en Timmenga en in 1990 door van der Veer. Tenslotte werd in 1995 door Pels en van Leeuwen aan het orgel gewerkt.

Na al deze werkzaamheden bleek het orgel in 2010 toe aan een totale renovatie die het instrument zijn oude luister zou teruggeven. Deze werd in twee fasen geknipt, de eerste fase werd in 2016 door Reil voltooid waarbij hoofdwerk en Pedaal geheel werden hersteld. Nu is de tweede fase aan de beurt waarbij het complete bovenwerk met de bijbehorende windvoorziening aan de beurt is. Ook dit werk wordt weer door Reil uitgevoerd onder advies van Cees van der Poel. De Stichting draagt na een eerdere bijdrage hier € 4.000,00 aan bij.

Middelburg

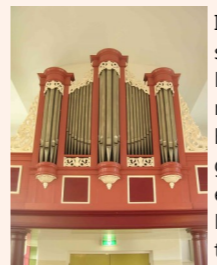
Van de 18de eeuwse Vlaamse orgelmakers de Rijkere (Kortrijk) bleven in Nederland 2 instrumenten bewaard. Het schitterende orgel in de Oostkerk te Middelburg (1779), en in de Protestantse Kerk te Beek (L). Dit laatste orgel was oorspronkelijk in 1776 gemaakt voor de Hervormde Kerk te Axel (Zeeuws Vlaanderen), maar werd in 1924 verkocht naar de

Protestantse kerk te Beek (L).

De kerk te Beek wordt nu aan de eredienst onttrokken en daardoor komt het de Rijkere orgel te koop. Reden om in Middelburg de Stichting de Rijkere orgel 1776 op te richten die zich als doel heeft gesteld om het de Rijkere orgel naar Middelburg te halen, waar het zal worden opgesteld in de St. Augustinuskerk, de voormalige Lutherse Kerk. Op deze wijze ontstaat een unieke combinatie waarbij op loopafstand de twee de Rijkere orgels te horen zijn en komen er mogelijkheden voor masterclasses, concerten en excursies met als doel het bijzondere karakter van de instrumenten van deze Vlaamse orgelbouwers voor een breed publiek te ontsluiten. De Stichting wil dit initiatief graag ondersteunen en heeft een bedrag van € 2.000,00 toegezegd.

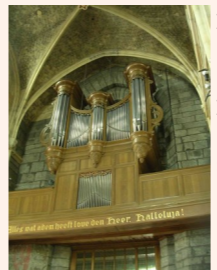
Huis ter Heide

In het Witte Kerkje te Huis ter Heide (bij Zeist) staat sinds 1904 een orgel van de orgelmaker Adema. Het is een klein 1-klaviers instrument met 6 stemmen. In 1973 en 1985 werd, o.a. door van Vulpen, beperkt herstel uitgevoerd terwijl in 2009 een wat groter onderhoud samen met de uitbreiding met een Trompet 8' werd gerealiseerd.

Nu is wat groter werk (o.a. windlade restauratie) toch nodig en dat zal onder advies van Cees van der Poel worden uitgevoerd door de orgelmaker Elbertse uit Soest. De Stichting heeft voor project een toezegging van € 1.000,00 gedaan.

Maastricht

In Maastricht staat aan het Vrijthof de bekende (Protestantse) St. Janskerk, naast de St. Servaas Basiliek (gescheiden door de straat Het Vagevuur!). In de St. Janskerk staat een orgel wat oorspronkelijk in 1780 is gebouwd door de orgelmaker Joseph Binvignat. In de 19de eeuw werd door Peereboom en Leiser een vrij pedaal toegevoegd en rond 1900 volgt dan helaas een complete pneumatisering.

Het in deplorabele staat verkerende orgel wordt dan uiteindelijk in 1992 door de orgelmaker Verschuieren geheel gerestaureerd c.q. gereconstrueerd in de geest van Binvignat. In feite bouwde Verschuieren een nieuw orgel in de oude kas met gebruikmaking van het oude pijpwerk in Maastricht (van Binvignat en Pereboom&Leijser) en dat van het voormalige orgel in de Oude Kerk te Wezep, dat Vlaamse kenmerken heeft, waarschijnlijk van Van Peteghem. Dit orgel is nu toe aan groot onderhoud om het functioneren voor de komende jaren te verzekeren. Dit zal onder advies van Marcel Verheggen worden uitgevoerd door Verschuieren en wordt door de Stichting ondersteund met € 3.000,00.

Zoelen

In de kerk van het Betuwse Zoelen werd door de Leeuwarder orgelmakers van Dam in 1895 een nieuw orgel geplaatst. Dit instrument heeft binnen het oeuvre van deze orgelmakers een niet veel voorkomend neo-gotisch uiterlijk gekregen. Het orgel werd in later tijd uitgebreid met een bescheiden vrij pedaal, dit werd bij de restauratie in 1988 gehandhaafd.

Nu is dit instrument toe aan groot onderhoud, schoonmaak en herstel, vooral van de windvoorziening. Dit zal worden uitgevoerd door de orgelmaker Elbertse te Soest onder advies van Aart Bergwerff. De Stichting heeft besloten hier € 1.500,00 aan bij te dragen.

Vreeland

De orgelmaker Knipscheer (Hermannus II) maakte in 1852 een nieuw orgel voor Vreeland. Hoewel men eerst contact had met de Utrechtse orgelmaker C.G.F. Witte kiest men uiteindelijk toch voor Knipscheer die voor 1852 diverse orgels had gerealiseerd in Amsterdam, Sloten en Zandvoort. De orgelmakers waren zeer betrokken bij Vreeland, Herman-

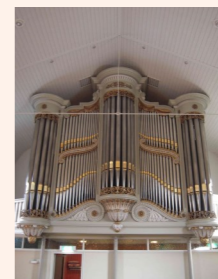
nus III werd namelijk de eerste organist. Het orgel heeft een fraai uiterlijk maar is in feite een klein instrument met 8 stemmen op 1 klavier met een trede om sterke stemmen uit te schakelen. Het pedaal was aangehangen.

Na een brand in 1857 werd het orgel door Knipscheer hersteld. Na enkele kleine wijzigingen komt dan in 1928 de fatale klap voor het instrument: door Valckx en van Kouteren werd er in feite een nieuw, inferieur orgel gebouwd in de oude kas. Gelukkig werd al het Knipscheer pijpwerk hergebruikt.

Ten slotte wordt in 1969 een poging gedaan om, bij gelegenheid van de kerkrestauratie, het orgel te reconstrueren, door A. de Graaf te Leusden onder advies van Klaas Bolt. Tevens werd het verplaatst naar de torenzijde omdat het koorgedeelte (het orgel stond op de afscheiding van schip en koor) weer bij de kerk betrokken wordt.

Omdat het orgel nu toch aan groot onderhoud toe is zal door orgelmaker Elbertse worden geprobeerd om het orgel nog meer in de lijn van Knipscheer te krijgen, aangezien dat in 1969 niet voldoende lukte. Dit werk zal worden uitgevoerd onder advies van Jaap Jan Steensma en ondersteund met € 1.500,00.

Strijen

In 1938 werd in Amsterdam de Eilandskerk gesloten, later in de oorlog werd deze als gaarkeuken ingericht. In 1941 werd het orgel van deze kerk, dat in 1844 door de orgelmaker Hermannus Knipscheer II was gemaakt, gedemonteerd en verkocht aan de Gereformeerde kerk te Strijen in de Hoekse Waard. Het werd hier geplaatst door de toen pas begonnen orgelmaker Ernst Leeflang. Dit orgel, dat een hoge artistieke waarde vertegenwoordigt, staat sindsdien wat gedrongen in deze verhoudingsgewijs kleine kerk uit het einde van de 19ste eeuw.

Samen met het Knipscheer orgel in de Noorderkerk te Amsterdam behoort dit orgel tot de grootste werken binnen het oeuvre van Knipscheer II, de belangrijkste orgelmaker van drie generaties. Ondanks latere wijzigingen is het orgel relatief gaaf bewaard gebleven. Wel werd na 1852, toen de orgelmaker Flaes&Brunjes het onderhoud overnamen, het klankbeeld geleidelijk omgebogen naar het Flaes ideaal. Hierbij werd ca. een kwart van het pijpwerk vernieuwd. Bij de overplaatsing naar Strijen sneuvelt de oude windvoorziening van Knipscheer. Ook heeft het orgel te lijden van de watersnoodramp in 1953, Leeflang hersteld dit in 1956.

Echter werd duidelijk dat een grote restauratie onvermijdelijk is, die in fases wordt uitgevoerd, steeds door de orgelmakers Reil. In 1992 op basis van een restauratieplan van Klaas Bolt, in 1996 en nu onder advies van Aart Bergwerff. Nu is de laatste fase aan de beurt, de Stichting heeft voor dit belangrijke orgel een bedrag van € 2.500,00 uitgetrokken.

Wissenkerke

In Wissenkerke op Noord-Beveland staat de kerk van de Protestantse Gemeente Wissenkerke-Geersdijk, een kerkgebouw annex Dorpshuis voor de kerkelijke en burgerlijke gemeente. Het gebouw uit ca. 1970 verving de oude Hervormde Kerk. In deze kerk werd in 1862 door de orgelmaker Vollebregt een orgel gebouwd, het enige van zijn hand in Zeeland. Het instrument krijgt één klavier en aangehangen pedaal.

Na wat kleine herstelwerkzaamheden in de eerste helft van de 20ste eeuw volgt in 1959 een technische restauratie door Pels, voorgenomen wijzigingen blijven hierbij achterwege. Orgelmaker de Graaf plaatst het orgel in 1970 in het nieuwe kerkgebouw. Hierna volgen nog in 2007 en 2016 onderhoudswerkzaamheden door de firma Nijssse. Nu verkeren echter zaken als de windvoorziening en de tractuur en, in mindere mate, ook het pijpwerk in slechte staat. Reden voor uitgebreid groot onderhoud/restauratie, onder advies van Aart Bergwerff. De Stichting draagt hier € 2.000,00 aan bij.

Voor de boven vermelde omschrijvingen werd geput uit gegevens verstrekt door de diverse aanvragers, waarvoor dank wordt gezegd.

Foto's: Orgelfoto.nl, waarvoor eveneens dank. Tekst: J. (Johan) Stolk